

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL**
MOLDOVA

CURTEA DE CONTURI: EVALUARE INSTITUȚIONALĂ ALTERNATIVĂ

Chișinău – Martie, 2021

Cuprins:

Sumar executiv	3
1. Structură, organizare, mandat, resurse	5
2. Independență	8
3. Integritate	12
4. Responsabilitate	15
5. Transparență	18
6. Eficiență	21
Recomandări	25

Acest studiu a fost realizat cu susținerea financiară a Secției Justiție Penală și Aplicare a Legii a Ambasadei Statelor Unite ale Americii la Chișinău. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorilor.

Sumar executiv

Curtea de Conturi (CC), în virtutea legii, este instituția supremă de audit a Republicii Moldova, care exercită controlul asupra modului de formare, administrare și întrebuințare a resurselor financiare publice și a patrimoniului public prin realizarea auditului public extern în conformitate cu standardele internaționale ale instituțiilor supreme de audit.

Potrivit legii, activitatea CC urmează să se ghideze de următoarele principii:

Independență	desfășurarea activității independent de Guvern, de alte organizații publice, de alte persoane juridice de drept public sau privat și de persoane fizice
Legalitate	respectarea Constituției Republicii Moldova, a legislației naționale și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte
Obiectivitate	desfășurarea activității de audit cu imparțialitate, în baza unui raționament profesional adecvat
Profesionalism	desfășurarea activității cu integritate și respect, competent și în interesul public
Responsabilitate	manifestarea responsabilității față de Parlament și societate
Transparență	desfășurarea activității în mod transparent și deschis

Pornind de la aceste principii, dar și de la metodologia cercetării Sistemului Național de Integritate¹, prezentul raport reprezintă o evaluare alternativă a CC, din perspectiva a două dimensiuni, având ca repere cinci indicatori de bază.

Indicatori	Dimensiuni	
Independență Integritate Responsabilitate Transparență Eficiență	Lege	Practică

În elaborarea cercetării, în calitate de surse au fost utilizate:

- informațiile plasate pe pagina web oficială a CC;
- rapoarte, studii, cercetări;
- publicații mass-media;
- informațiile colectate din interviuri.

Pornind de la profilul cercetării, din sondaje, au fost utilizate studiile de referință pentru evaluarea impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție, CC fiind unul din pilonii acestui document de politici:

- Studiul de evaluare a impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție – Moldova 2017²;
- Studiul de evaluare a impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție – Moldova 2019³.

¹ Metodologia SNI a fost elaborată de Transparency International și aplicată în mai mult de 100 de țări, inclusiv în Republica Moldova. Metodologia, dar și cercetarea SNI Moldova -2014, poate fi accesată la:

<https://www.transparency.org/en/national-integrity-system-assessments>.

² Studiul de evaluare a impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție – Moldova 2017,

https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/library/effective_governance/studiu-de-evaluare-a-impactului-strategiei-naionale-de-integrita.html.

Din acelaș considerent, au fost expediate chestionare tuturor agențiilor anticorupție:

- Autoritatea Națională de Integritate (ANI);
- Centrul Național Anticorupție (CNA);
- Procuratura Anticorupție (PA).

Surprinzător, tocmai CNA, autoritate menită să prevină corupția, inclusiv prin analiza fenomenului, nu a răspuns la întrebări, motivul invocat fiind confuz - lipsa competenței în acest sens. Totuși, este de apreciat că celelalte două agenții (ANI și PA) au dat curs solicitării, completând cu discernământ chestionarul.

Având în vedere acelaș considerent, profilul cercetării, au fost solicitate opiniile unui ex-conducător de agenție anticorupție - dl Anatolie Donciu, ex-președinte al Comisiei Naționale de Integritate, ex-conducător al organului de urmărire penală al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, ex-procuror, avocat.

De asemenea, în elaborarea cercetării, au fost utilizate opiniile exprimate de dl Igor Munteanu, președinte al Comisiei permanente parlamentare de control al finanțelor publice.

Generalizând cele constatate în cercetare, este de apreciat procesul de reformare parcurs în ultimii ani de către CC. Totuși, în mod firesc, mai multe probleme au fost reținute acestea urmând a fi tratate prin:

- promovarea unei politici potrivite de cadre care ar fideliza angajații CC, astfel diminuându-se fluctuația cadrelor;
- dezvoltarea Legii nr. 260/2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova (în continuare – Legea nr. 260/2017) cu prevederi ce țin de modul de organizare și desfășurare a concursului pentru suplینirea funcțiilor de membru al CC – procedurile de concurs previzibile, transparente și uniforme ar spori credibilitatea instituțională a CC;
- finalizarea procesului de autoevaluare a integrității prin aprobarea și implementarea unui plan intern de integritate;
- audierea, în plenul Parlamentului, în condițiile legii, a rapoartelor CC – Parlamentul nu poate responsabiliza atât timp cât nu servește drept model de responsabilitate instituțională;
- întreprinderea tuturor măsurilor necesare asigurării auditului extern al rapoartelor financiare ale CC pentru anii 2019 și 2020;
- sporirea, prin toate mijloacele disponibile, a vizibilității comisiei parlamentare de profil, utilitatea acesteia fiind de necontestat;
- dezvoltarea paginii web oficiale a CC, recomandările detaliate în acest sens conținându-se în capitolul ce ține de transparență;
- regândirea cadrului de lucru al Consiliului de cooperare CC-organele de drept, astfel încât acesta să contribuie eficient la identificarea, sesizarea și sancționarea fraudelor și corupției.

³ Studiul de evaluare a impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție – Moldova 2019, https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/library/effective_governance/studiu-de-evaluare-a-impactului-strategiei-naionale-de-integrita0.html.

1. Structură, organizare, mandat, resurse

Statutul CC este reglementat constituțional. Potrivit art. 133 din Constituție, CC este alcătuită din 7 membri, numiți de Parlament pentru un mandat de 5 ani (președintele CC – la propunerea președintelui Parlamentului, membrii CC – la propunerea președintelui CC). Misiunea CC, potrivit normelor constituționale, constă în exercitarea controlului asupra modului de formare, de administrare și de întrebuințare a resurselor financiare publice, în același sens CC urmând să prezinte Parlamentului un raport anual. Constituția prevede că prin lege organică se stabilesc alte atribuții, precum și modul de organizare și funcționare a CC.

Lege organică de bază în domeniu constituie Legea nr. 260/2017, care reglementează în special:

- mandatul, organizarea, atribuțiile, împuternicirile și garanțiile de independență;
- raporturile juridice ce apar în procesul auditului public extern.

Legea citată, în art. 5, dezvoltă prevederile constituționale referitoare la mandatul CC, delegându-i misiunea:

- de a evalua legalitatea, regularitatea, conformitatea, economicitatea, eficiența, eficacitatea resurselor financiare publice și a patrimoniului public;
- de a promova standardele, recunoscute internațional, privind transparența și responsabilitatea în domeniul managementului finanțelor publice;
- de a asigura transparența prin informarea autorităților publice responsabile și publicului larg despre activitatea sa (planurile strategice și anuale, constatările și recomandările).

În fond, CC își realizează misiunea prin auditul public extern, prin acesta, în sensul art. 2 din Legea nr. 260/2017, înțelegându-se un proces sistematic de evaluare independentă și obiectivă desfășurat pentru a obține probe și a stabili dacă entitatea auditată a fost gestionată în mod econom, eficient și eficace, în conformitate cu legile și regulamentele aplicabile, și dacă situațiile financiare ale acesteia au fost prezentate corect. Legea menționată reglementează modul de realizare a auditului, fiind distinse trei tipuri de audit, și anume:

Audit financiar	activitate independentă realizată în vederea obținerii unei asigurări rezonabile cu privire la măsura în care situațiile financiare, în ansamblu, nu conțin denaturări semnificative ca urmare a fraudei sau erorii și sunt prezentate conform cadrului normativ aplicabil de raportare financiară
Audit al conformității	activitate independentă realizată în vederea obținerii asigurării că activitățile, tranzacțiile financiare efectuate sunt, sub toate aspectele semnificative, în conformitate cu reglementările aplicabile
Audit al performanței	activitate de evaluare independentă, obiectivă și de încredere a modului în care entitatea auditată respectă principiile economicității, eficienței și eficacității

Legea nr. 260/2017, în art. 15, statuează următoarele atribuții de bază ale instituției:

- exercitarea controlului asupra modului de formare, de administrare și de întrebuințare a resurselor financiare publice prin efectuarea auditului public extern;
- adoptarea politicilor și strategiilor în domeniul auditului public extern;
- aprobarea proiectului de buget al instituției;
- examinarea și aprobarea rapoartelor auditorului și deciderea asupra remiterii acestora comisiei permanente de profil a Parlamentului și altor instituții;
- aprobarea procedurii administrative, regulamentelor și manualelor, instrucțiunilor și ghidurilor, standardelor de audit;
- aprobarea programelor anuale și multianuale ale activității de audit;
- aprobarea structurii aparatului și efectivului-limită de personal;

- aprobarea rapoartelor prevăzute de lege;
- aprobarea Regulamentului cu privire la certificarea auditorilor publici.

În activitate, CC este asistată de un aparat. Regulamentul de organizare și funcționare a aparatului, structura acestuia și efectivul-limită de personal, în temeiul legii, trebuie să fie aprobate de CC. Personalul continuă să fie gestionat în limitele Hotărârii Parlamentului nr. 144/2011 pentru aprobarea bugetului pe anul 2011 și a numărului de personal al Curții de Conturi, efectivul scriptic constituind 160 de unități.⁴

Personalul CC cuprinde mai multe categorii de personal, și anume:

- personal cu atribuții de audit public;
- personal de specialitate;
- personal tehnic.

Personalul cu atribuții de audit public și personalul de specialitate cad sub incidența Legii nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public (în continuare – Legea nr. 158/2008), raporturile cu personalul tehnic fiind reglementate de legislația muncii. În ceea ce privește funcțiile de membru al CC, acestea sunt funcții de demnitate publică în condițiile Legii nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică.

Personalul cuprinde diferite categorii de funcții, 102 din 160 fiind funcții cu atribuții de audit.⁵

Categoria funcțiilor	Unități
Funcții de demnitate publică	7
Funcții de conducere de nivel superior	2
Funcții de conducere	35
Funcții de execuție	114
Funcții de deservire tehnică	2
În total	160

Pe parcursul anilor 2017-2019, gradul de acoperire cu angajați a fost constant înalt.

Anul	Unități aprobate	Unități ocupate			Pondere unităților ocupate (%)
		Total	Femei	Bărbați	
2017	160	133	87	46	83
2018	160	147	91	56	91
2019	160	142	90	52	88

Din perspectiva gender, personalul nu este unul tocmai echilibrat, prevalând esențial femeile. Din perspectiva vârstei, prevalează persoanele de vârstă cuprinsă între 30 și 40 de ani, vârsta medie, per autoritate, constituind 47 de ani. În anul 2019, instituția s-a confruntat cu dificultăți determinate de fluctuația cadrelor, fiind semnificativă ponderea persoanelor cu experiențe de muncă în cadrul CC sub 2 ani (43 de angajați). În această ordine de idei, ar fi importantă promovarea unei politici potrivite de cadre care ar fideliza angajații CC, astfel diminuându-se fluctuația cadrelor.

⁴ Curtea de Conturi, Raportul de activitate 2019, p. 11,

<http://www.ccrm.md/storage/upload/reports/postari/184/pdf/d1bade4c31667c5bdd3f5d2543f3a5da.pdf>.

⁵ Aici și în continuare, analiza personalului este efectuată în baza datelor oferite de Raportul de activitate 2019.

Anul	Persoane angajate	Persoane demisionate	+/-
2017	28	25	+3
2018	30	12	+18
2019	25	36	-11

Calificarea personalului este una potrivită, 141 de angajați deținând diplome de licență (inclusiv, 56 – și titluri de master, 2 – și titluri de doctor). Buna parte a personalului (60%) sunt formați în contabilitate, finanțe și economie. Este important de remarcat că, în anul 2019, a finalizat procesul de certificare a personalului cu atribuții de audit public, 85 de angajați obținând calificativul de auditor public.⁶

CC beneficiază și de suportul Consiliului consultativ, înființat pe lângă instituție. Consiliul consultativ funcționează în condițiile aprobate de CC, având următoarele atribuții:

- consultarea în cele mai importante probleme ce țin de dezvoltarea auditului public extern;
- consultarea în problemele de planificare strategică la întocmirea Planului de audit pe termen mediu;
- consultarea în problemele ce țin de evoluția managementului financiar public;
- consultarea în domeniul dezvoltării strategice a CC;
- acordarea ajutorului consultativ la implementarea actelor legislative, standardelor de audit și altor acte normative aferente activității de audit;
- consultarea în alte probleme ce țin de perfecționarea activității de audit public și care necesită o examinare colegială.

Consiliul consultativ cuprinde specialiști din domeniile economico-financiar, juridic și de audit, fiind prezidat de președintele CC.

În anul 2019, Consiliul consultativ s-a întrunit în 3 ședințe, fiind dezbătute aspecte ce țin de:⁷

- organizarea procesului de certificare a auditorilor publici;
- prezentarea Raportului de activitate al CC pentru anul 2018;
- inițiativele de modificare a legislației în domeniu;
- conceptul Programului activității de audit al CC pentru anul 2020.

Potrivit legilor bugetului anual de stat⁸, bugetul CC, în ultimii ani, este în creștere constantă, sporind semnificativ, în anul 2018, urmare a demarării reformei administrației publice și modificării condițiilor de salarizare în serviciul public.

Anul	mii MDL
2020	52151,8
2019	51745,5
2018	50186,7
2017	32130,2
2016	28041,7

⁶ Procesul a fost organizat și desfășurat în condițiile Regulamentului privind certificarea personalului cu atribuții de audit public, aprobat prin Hotărârea CC nr. 47 din 05.07.2018.

⁷ Curtea de Conturi, Raportul de activitate 2019, p. 27.

⁸ Legea bugetului de stat pe anul 2016, nr. 154/2016, Legea bugetului de stat pentru anul 2017, nr. 279/2016, Legea bugetului de stat pentru anul 2018, nr. 289/2017, Legea bugetului de stat pentru anul 2019, nr. 303/2018, Legea bugetului de stat pentru anul 2020, nr. 172/2019.

2. Independență

Legea nr. 260/2017 conține prevederi în vederea garantării independenței CC. În conformitate cu art. 3 din legea citată, CC dispune de independență organizațională, funcțională, operațională și financiară. În exercitarea atribuțiilor și împuternicirilor sale, CC nu poate fi direcționată sau controlată de nicio persoană fizică sau juridică, fiind declarată o instituție apolitică. CC este persoană juridică de drept public, finanțată integral din bugetul de stat.

Prevederi referitoare la bugetul CC se conțin în art. 4 din Legea nr. 260/2017. Potrivit normelor, CC are buget propriu, care se elaborează și se aprobă în condițiile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, nr. 181/2014, și se administrează independent. CC poate să se adreseze Parlamentului dacă resursele oferite sunt insuficiente pentru îndeplinirea mandatului.

CC, în condițiile art. 9 din Legea nr. 260/2017, decide în mod independent asupra programului activității de audit, precum și asupra modului de implementare a acestuia. Planificarea activității de audit se realizează pe termen mediu, prin elaborarea unui program multianual al activității de audit (de regulă, trienal), care, pentru a contribui mai eficient la îndeplinirea misiunii, se actualizează anual în funcție de obiectivele strategice și cele specifice ale instituției. Programul anual al activității de audit se elaborează în baza programului multianual. Nicio autoritate nu este în drept să intervină în modificarea programelor activității de audit. Persoanele juridice și/sau persoanele fizice pot oferi sugestii cu privire la subiectele care urmează să fie auditate, dar decizia finală cu privire la activitatea de audit aparține exclusiv CC. În condițiile art. 6 alineatele (4)-(5) din legea menționată, Parlamentul, anual, până la 15 septembrie, poate înainta propuneri pentru programul anual al activității de audit, fiind în drept să solicite, prin hotărâre, efectuarea unor misiuni de audit public extern.

De asemenea, Legea nr. 260/2017 conține prevederi menite să asigure independența individuală a membrilor CC. Astfel, în art. 16, sunt stabilite expres și exhaustiv, condițiile care trebuie să fie întrunite de candidatul la funcție, acestea fiind:

- cetățenia Republicii Moldova;
- studii superioare universitare în domeniul economic, financiar sau juridic;
- experiență profesională în domeniile menționate de cel puțin 10 ani, dintre care 5 ani de experiență managerială;
- cunoașterea limbii de stat.

Nu poate candida la funcția de membru persoana care:

- a atins vârsta de pensionare;
- este privată, prin hotărâre judecătorească definitivă, de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate;
- are antecedente penale, inclusiv stinse, ori a fost absolvită de răspundere sau de pedeapsa penală, inclusiv printr-un act de amnistie sau de grațiere;
- are, în ultimii 5 ani, în cazierul privind integritatea profesională, înscrieri cu privire la rezultatul negativ al testului de integritate profesională pentru încălcarea obligației prevăzute la art. 7 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale⁹;
- are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.

⁹ În conformitate cu art. 7 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale, agentul public are obligația să nu admită manifestări de corupție.

Așa cum menționasem, CC este constituită din 7 membri, inclusiv președintele și vicepreședintele. Legea nr. 260/2017 dezvoltă prevederile constituționale privind modul de numire a membrilor CC. Președintele CC se numește de Parlament pe un termen de 5 ani, la propunerea președintelui Parlamentului, în bază de concurs public, cu votul majorității deputaților aleși. Ceilalți membri ai CC se numesc de Parlament pe un termen de 5 ani, la propunerea președintelui CC, în bază de concurs public, cu votul majorității deputaților aleși. Vicepreședintele CC se desemnează de către Parlament, la propunerea președintelui CC, din rândul membrilor acesteia.

Statutul funcției de membru al CC este dezvoltat de prevederile art. 19 din Legea nr. 260/2017, fiind declarată independența acestora. Astfel, în condițiile art. 14 alin. (3) din legea citată, membrii care nu sunt de acord cu hotărârile adoptate au dreptul să își exprime opinia în scris, aceasta anexându-se la hotărârea respectivă.

Independența membrilor ar urma să fie garantată și prin anumite prevederi ce țin de încetarea mandatului. Membrii CC sunt inamovibili, mandatul încetând, în exclusivitate, în temeiurile enumerate de art. 20 din Legea nr. 260/2017, și anume:

- expirarea termenului pentru care a fost numit;
- demisia;
- revocarea;
- decesul.

Revocarea se dispune prin hotărâre a Parlamentului, adoptată cu votul a 2/3 din deputații aleși, drept temei servind:

- pierderea cetățeniei Republicii Moldova;
- condamnarea, în baza hotărârii definitive și irevocabile a instanței de judecată, pentru comiterea unei infracțiuni;
- imposibilitatea, din motive de sănătate, de a-și exercita atribuțiile timp de mai mult de 4 luni consecutive;
- declararea dispariției fără veste;
- activitate în cadrul unui partid sau al unei alte organizații social-politice;
- constatarea, printr-un act definitiv al ANI, a încălcării regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilității sau al restricțiilor;
- privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activități, ca pedeapsă principală sau complementară, printr-o hotărâre judecătorească definitivă;
- nedepunerea declarației de avere și interese personale sau refuzul de a o depune, în condițiile art. 27 alin. (8) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate¹⁰;
- existența unei hotărâri irevocabile a instanței de judecată prin care s-a dispus confiscarea averii nejustificate;
- încălcarea obligației prevăzute la art. 7 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale.

¹⁰ Potrivit art. 27 alin. (8) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, nedepunerea declarației de avere și interese personale în termen de 30 de zile de la recepționarea demersului inspectorului de integritate sau refuzul de a o depune constituie temei de încetare a mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu. Inspectorul de integritate notifică imediat despre aceasta conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea declanșării procedurii de încetare a mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului vizat de demers. Conducătorul organizației publice sau al autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării este obligat să informeze ANI cu privire la măsurile întreprinse în termen de o lună de la data recepționării notificării inspectorului de integritate.

În ceea ce privește independența personalului cu atribuții de audit public și a celui de specialitate, aceasta este asigurată prin prevederile Legii nr. 158/2008.

În general, prevederile legale asigură independența CC într-o măsură suficientă. De această opinie este și dl Igor Munteanu, care califică ca unul important procesul de reformare a CC, autoritatea, în exercitarea atribuțiilor, trecând de la funcția de control la funcția de audit. La fel, în opinia intervievatului, este importantă diferențierea migăloasă a diferitelor tipuri de rapoarte, între care se regăsește și raportul de conformitate – instrument important în acordarea asistenței de management de către CC. Pornind de la aceste raționamente, dl Igor Munteanu a exprimat suficientă încredere în CC, recunoscând că CC continuă să se confrunte cu probleme, cum ar fi fluctuația înaltă a cadrelor.

Percepțiile privind asigurarea în practică a independenței CC sunt altele. Potrivit Studiului de evaluare a impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție – Moldova 2017, ponderea medie a respondenților care au destulă sau foarte mare încredere în CC este de 13% (10% din populație și 16% din business), tot atât fiind ponderea celor care consideră că auditul efectuat de CC la instituțiile publice este independent (11% din populație și 16% din business). Astfel, 58% din respondenți (62% din populație și 54% din business) declară că auditul instituțiilor publice este influențat politic, iar fiecare al treilea participant la studiu din ambele categorii consideră că auditul este influențat de Guvern.¹¹

Mai mult, percepțiile respondenților degradează. Potrivit Studiului de evaluare a impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție – Moldova 2019, ponderea medie a respondenților care au destulă sau foarte mare încredere în CC este de 7,5% (6% din populație și 9% din business), iar ponderea medie a celor care consideră că auditul efectuat de CC la instituțiile publice este independent este de 8,5% (8% din populație și 9% din business). Astfel, 60,5% din respondenți (56% din populație și 65% din business) declară că auditul instituțiilor publice este influențat politic, iar 35,5% din respondenți (30% din populație și 41% din business) consideră că auditul este influențat de Guvern.

Și agențiile anticorupție intervievate percep CC ca fiind independentă în mică măsură, ANI argumentându-și opinia prin prevederile legale care deleagă Parlamentului atribuții esențiale în procesul de numire în funcțiile de membri, dar și în procesul de încetare și suspendare a mandatelor. Iar, în opinia dlui Anatolie Donciu, CC este deloc independentă. Percepțiile îi sunt determinate, la fel, de modul de numire a membrilor CC. Potrivit intervievatului, numirile par a fi efectuate în baza algoritmului politic, practici deja înrădăcinate în experiența Republicii Moldova. Pe cazurile de o importanță majoră, cu rezonanță avansată în societate, majoritatea hotărârilor par a fi adoptate la comanda politicului. Celelalte, mai puțin importante, rămân la discreția CC, care, în acest exercițiu, pare să încerce să-și justifice salariile.

Potrivit dlui Antaolie Donciu, pornind de la relatările mass-media referitoare la activitatea CC, este firească credibilitatea redusă a instituției. Și PA a remarcat că are puțină încredere în CC, ANI relatând despre faptul că are suficientă încredere în autoritate.

¹¹ Chiar dacă populația și oamenii de afaceri, intervievați în cadrul studiului, ar putea să nu fie versați în specificul activității Curții de Conturi, indicatorii respectivi reprezintă indicatori de referință oficiali, utilizați în evaluarea impactului Strategiei.

În opinia noastră, problema rezidă în faptul că Legea nr. 260/2017 nu conține prevederi dezvoltate privind concursul, fapt reproșabil.¹² De altfel, este de notat că art. 133 din Constituția Republicii Moldova nu prevede concursul în procesul de numire în funcția de membru al CC. Mai mult, Legea nr. 260/2017 nici nu delegă vreunei autorități competența de a dezvolta prevederi referitoare la concurs, astfel punându-se la îndoială temeinicia actelor normative subordonate legii care ar veni să suplinească vidul normativ. Or, în corespundere cu art. 16 alin. (2) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, actele normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și ale autorităților publice autonome sunt emise sau aprobate numai în temeiul și pentru executarea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului.

În practică, cu referire la concursul organizat în anul 2019 pentru suplinirea funcției de președinte al CC, procedurile au fost reglementate de Comisia permanentă parlamentară economie, buget și finanțe, care a aprobat Regulamentul privind modul de organizare și desfășurare a concursului public pentru selectarea candidatului la funcția de Președinte al Curții de Conturi a Republicii Moldova.¹³ Evident, în atare condiții, reglementările nu sunt suficient de potrivite, previzibile și accesibile, fiind publicate doar pe pagina web a Parlamentului. Calitatea inadecvată a cadrului legal subordonat legii nu a putut să nu afecteze calitatea concursului.

Concursul pentru funcția de președinte al CC a fost organizat și desfășurat ca urmare a cererii de demisie a lui Veaceslav Untilă, acesta, la 23.01.2019, fiind propus Parlamentului în calitate de candidat pentru funcția de director al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică.¹⁴ Astfel, la 24.01.2019, pe pagina web a Parlamentului a fost publicat anunțul privind concursul pentru funcția de președinte al CC. Dosarele de înscriere la concurs urmau a fi depuse în perioada 24.01.2019-04.02.2019. La 05.02.2019, a fost admis la proba interviului unicul candidat înscris în concurs – Marian Lupu – la acel moment, deputat, fracțiunea Partidului Democrat din Moldova.¹⁵ La 06.02.2019, a avut loc interviul, candidatul acumulând în medie 97,6 de puncte.¹⁶ La 07.02.2019, Marian Lupu este numit în funcția de președinte al CC.¹⁷ În aceeași zi, în privința lui Veaceslav Untilă se constatare încetarea mandatului,¹⁸ acesta fiind numit în funcția de director general al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică.¹⁹

Modul cum s-a organizat și s-a desfășurat concursul (grăbit și cu un singur candidat) generează percepția unui concurs mimat, ca și în cazul multor altor concursuri desfășurate la sfârșitul anului 2018. Atunci, în ajunul alegerilor parlamentare, prin demisiile/numirile în funcții importante,

¹² Raport: Monitorizarea modului de ocupare/încetare a funcțiilor publice în anul 2019, Promo-LEX, Chișinău, 2020, p. 13-15, 32-33, <https://promolex.md/17751-raport-monitorizarea-modului-de-ocupare-ince-tare-a-functiilor-publice-in-anul-2019/?lang=ro>.

¹³ Decizia CEB nr. 31 din 24.01.2019 cu privire la concursul public pentru selectarea candidatului la funcția de Președinte al Curții de Conturi a Republicii Moldova.

¹⁴ Decizia CEB nr. 26 din 23.01.2019 privind rezultatele concursului public pentru selectarea candidaților la 2 funcții de Director al Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică.

¹⁵ Decizia CEB nr. 46 din 05.02.2019 privind candidatul admis la etapa de interviu a concursului pentru funcția de Președinte al Curții de Conturi a Republicii Moldova.

¹⁶ Decizia CEB nr. 51 din 06.02.2019 privind rezultatele concursului public pentru selectarea candidatului la funcția de președinte al Curții de Conturi a Republicii Moldova.

¹⁷ Hotărârea Parlamentului nr. 5 din 07.02.2019 privind numirea în funcție de președinte al Curții de Conturi a Republicii Moldova.

¹⁸ Hotărârea Parlamentului nr. 2 din 07.02.2019 privind încetarea mandatului de președinte al Curții de Conturi a Republicii Moldova.

¹⁹ Hotărârea Parlamentului nr. 3 din 07.02.2019 privind numirea în funcție a doi directori ai Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, Hotărârea Parlamentului nr. 9 din 07.02.2019 privind investirea în funcția de director general al Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică.

pare că s-a încercat consolidarea influenței Partidului Democrat din Moldova – la acel moment, partid de guvernare.

În ceea ce privește membrii CC, aceștia sunt numiți de către Parlament, la propunerea Președintelui CC, urmare a concursului organizat și desfășurat de către cel din urmă, în condițiile unui regulament aprobat prin hotărâre a CC – actualmente în condițiile Regulamentului privind organizarea și desfășurarea concursului public pentru selectarea candidaților la funcția de membru al Curții de Conturi a Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea CC nr. 8 din 26.02.2021.

În această ordine de idei, ar fi importantă dezvoltarea Legii nr. 260/2017 cu prevederi ce țin de modul de organizare și desfășurare a concursului pentru suplinirea funcțiilor de membru al CC – procedurile de concurs previzibile, transparente și uniforme ar spori credibilitatea instituțională a CC.

3. Integritate

CC cade sub incidența Legii integrității, nr. 82/2017, având obligația să realizeze măsurile de asigurare a integrității instituționale statuate în art. 10, și anume:

- angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și de integritate profesională;
- respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate;
- respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;
- respectarea regimului juridic al conflictelor de interese;
- neadmiterea favoritismului;
- respectarea regimului juridic al cadourilor;
- neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare;
- neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate;
- intoleranța față de incidentele de integritate;
- asigurarea transparenței în procesul decizional;
- asigurarea accesului la informații de interes public;
- gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile;
- respectarea normelor de etică și deontologie;
- respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților publici în sectorul privat (pantufrajul).

Legea nr. 260/2017 conține prevederi menite să asigure integritatea membrilor CC. Astfel, în conformitate cu art. 19 alin. (5) din legea citată, funcția este incompatibilă cu orice altă activitate remunerată, cu excepția activităților didactice, științifice și de creație. În virtutea art. 19 alin. (7), membrii CC, pe durata mandatului, trebuie să-și sisteze orice activitate politică, inclusiv în cadrul partidelor politice sau a altor organizații social-politice. De asemenea, similar normelor privind criteriile de accedere/încetare a funcției, normele privind suspendarea activității membrului CC conțin condiții ce țin de integritatea. Astfel, potrivit art. 20 alin. (3), suspendarea survine:

- din momentul punerii sub învinuire, când în privința membrului a fost intentat un dosar penal în legătură cu activitatea pe care o desfășoară;
- din data trimiterii în instanța de judecată a unui dosar penal în care membrul este învinuit de comiterea unei infracțiuni – până la o hotărâre judecătorească definitivă;

- în cazul înregistrării în calitate de candidat pentru ocuparea unei funcții electiv.

Membrii, dar și personalul CC (personalul cu atribuții de audit public și personalul de specialitate) cad sub incidența Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, având obligația depunerii declarațiilor de avere și interese personale.

Personalului CC i se aplică, corespunzător, normele menite să asigure integritatea individuală prevăzute de Legea nr. 158/2008 și Codul de conduită a funcționarului public, adoptat prin Legea nr. 15/2008.

În materie de etică, CC a dezvoltat și prevederi interne, actuala versiune a Codului etic al Curții de Conturi, fiind aprobată prin Hotărârea CC nr. 19 din 05.04.2019. Codul etic al Curții de Conturi statuează ca valori etice fundamentale:

- integritatea;
- independența și obiectivitatea;
- competența;
- confidențialitatea și transparența;
- conduita profesională.

Codul conține, în anexă, și Linii directoare în materie de etică, care ghidează în ceea ce privește:

- eventualele vulnerabilități ale integrității profesionale;
- avertizarea despre ilegalitățile săvârșite;
- semnarea Declarației de independență;
- declararea conflictului de interese;
- declararea influenței necorespunzătoare;
- declararea cadourilor;
- asigurarea profesionalismului angajaților și memoria instituțională;
- protecția datelor cu caracter personal și asigurarea securității purtătorilor electronici;
- obținerea accesului la datele atribuite la secret de stat;
- transparența;
- comunicarea externă și internă;
- identitatea instituțională vizuală;
- ordinea internă;
- discriminarea, hărțuirea și victimizarea.

Potrivit pct. 4 din Cod, încălcarea normelor servește temei pentru aplicarea răspunderii disciplinare.

CC a dezvoltat și:

- Regulamentul privind avertizorii de integritate în cadrul Curții de Conturi, aprobat prin Hotărârea CC nr. 9 din 01.04.2014;
- Regulamentul cu privire la evidența cazurilor de influență necorespunzătoare, aprobat prin Hotărârea CC nr. 52 din 17.11.2014;
- Regulamentul privind evidența, evaluarea, păstrarea, utilizarea și răscumpărarea cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol, aprobat prin Hotărârea CC nr. 33 din 21.06.2018.

Potrivit acestora, CC ține:

- Registrul avertizărilor;
- Registrul influențelor necorespunzătoare;
- Registrul cadourilor;

- Registrul declarațiilor de independență ale auditorilor publici²⁰.

CC, în anul 2016, a parcurs un proces de autoevaluare a integrității, fiind dezvoltat și un raport în acest sens, care cuprinde:²¹

- descrierea proceselor organizaționale;
- vulnerabilitățile;
- nivelul de maturitate a sistemului intern de control al integrității;
- analiza lacunelor și recomandările.

Totuși, exercițiul nu a fost finalizat - pagina web a CC nu furnizează careva informații care ne-ar permite să constatăm că instituția dispune de plan de integritate. În această ordine de idei, ar fi importantă finalizarea procesului de autoevaluare a integrității prin aprobarea și implementarea unui plan intern de integritate.

În general, percepțiile publicului privind integritatea CC nu consolează. Potrivit Studiului de evaluare a impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție – Moldova 2017, 31,5% din respondenți (41% din populație și 22% din business) consideră CC destul de coruptă și foarte coruptă, 2% din respondenți considerând CC cea mai coruptă instituție. CC se regăsește printre autoritățile, în privința cărora agenții economici recunosc că au oferit cadouri. Iar, potrivit Studiului de evaluare a impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție – Moldova 2019, 32% din respondenți (35% din populație și 29% din business) consideră CC destul de coruptă și foarte coruptă.

Aceste percepții sunt alimentate și de investigațiile jurnalistice care pun la îndoială integritatea membrilor CC. Cel mai recent este cazul președintelui CC, Marian Lupu. Potrivit investigației,²² o firmă-căpușă controlată de oligarhul Vlad Plahotniuc, fostul președinte al Partidului Democrat din Moldova, a plătit studiile unor copii de politicieni moldoveni la universitățile de prestigiu din străinătate, printre aceștia numărându-se și fiica președintelui CC. Evident, atât timp cât informațiile de acest gen nu sunt tratate potrivit, CC va fi percepută de către public drept o instituție care se confruntă cu probleme de integritate.

În opinia dlui Anatolie Donciu, cu referire la CC, este dificil de vorbit despre integritate atât timp cât conducerea (inclusiv membri) acestei instituții au fost numiți în perioada de captivitate a statului. Totuși, în ceea ce privește integritatea instituțională, aceasta, în opinia ANI, este asigurată de către CC în suficientă măsură. Conducerea CC solicită periodic consultanță și instruire în ceea ce privește declararea averii și intereselor personale, respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor. Totodată, CC sesizează ANI privind încălcările identificate. Și dl Igor Munteanu consideră că integritatea instituțională este asigurată de CC în suficientă măsură.

²⁰ În conformitate cu Liniile directoare în materie de etică, în scopul asigurării independenței angajatului, până la demararea misiunii de audit, acesta, în mod obligatoriu, completează și semnează Declarația de independență, conform modelului stabilit. Declarația conține informații despre funcțiile, relațiile și/sau interesele deținute de către angajat în raport cu entitatea auditată.

²¹ Curtea de Conturi, Raport de autoevaluare a integrității, 2016, <http://www.ccrm.md/autoevaluarea-integritatii-1-79>.

²² Rise Moldova, 11.09.2020, Iurie Sanduța, Mihai Munteanu, Ion Preașca, Copii de politicieni și petreceri nocturne pe banii lui Plahotniuc, <https://www.rise.md/articol/copii-de-politicieni-si-petreceri-nocturne-pe-banii-lui-plahotniuc/>.

4. Responsabilitate

Legea nr. 260/2017 conține prevederi menite să asigure responsabilitatea instituțională. Astfel, în condițiile art. 6, CC urmează să prezinte Parlamentului:

Până la 1 mai	raportul anual de activitate, care trebuie să se audieze în ședință plenară a Parlamentului
Până la 1 iunie	rapoartele auditorului asupra rapoartelor anuale ale Guvernului executarea bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, care trebuie să se audieze în ședință plenară a Parlamentului concomitent cu rapoartele respective ale Guvernului
Până la 15 septembrie	raportul anual asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public, care trebuie să se audieze în ședință plenară a Parlamentului

Rapoartele trebuie să se publice în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în decurs de 15 zile de la data aprobării de către CC și să se remită Președintelui Republicii Moldova și Guvernului.

Situațiile financiare anuale ale CC trebuie să se supună auditului extern, efectuat în conformitate cu standardele recunoscute internațional, de către o organizație de audit independentă, selectată de către Parlament în modul stabilit de legislația privind achizițiile publice.

De asemenea, Legea nr. 260/2017 conține prevederi menite să asigure și responsabilitatea individuală a membrilor CC, care, în condițiile art. 21 alin. (2), sunt obligați:

- să organizeze activitățile în sectoarele încredințate;
- să își îndeplinească atribuțiile cu obiectivitate, imparțialitate, în conformitate cu prevederile legii;
- să participe și să voteze la ședințe;
- să respecte prevederile Legii nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale;
- să se abțină de la orice activitate sau manifestare contrară statutului de membru al CC.

În sensul art. 19 din Legea nr. 260/2017, membrii CC dețin funcții de demnitate publică prin numire și nu pot fi cercetați, reținuți, arestați decât la cererea Procurorului General, cu acordul Parlamentului. Ei nu răspund civil, administrativ sau penal pentru opiniile exprimate și hotărârile adoptate în exercitarea funcțiilor lor, cu excepția cazurilor în care instanțele judecătorești constată îndeplinirea sau omisiunea îndeplinirii de către aceste persoane, cu rea-credință, a oricărui act sau fapt legat de exercitarea atribuțiilor CC, care a cauzat prejudicii unor terți.

Legea nr. 260/2017 nuanțează, în art. 29, atribuțiile personalului cu atribuții de audit public, și anume:

- efectuarea acțiunilor de audit în conformitate cu legislația națională și cu standardele internaționale;
- respectarea prevederilor Codului etic al CC;
- perfecționarea în continuu a cunoștințelor profesionale;
- constatarea faptelor contravenționale în cazurile prevăzute de Codul contravențional;
- respectarea obligațiilor prevăzute de Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale;
- participarea în calitate de specialist în cadrul proceselor penale inițiate pe baza materialelor Curții de Conturi remise organelor de urmărire penală.

În corespundere cu art. 30 din legea citată, personalul cu atribuții de audit public răspunde administrativ, civil și penal pentru încălcările comise, în conformitate cu legislația, fiind sancționat și disciplinar, inclusiv în cazul:

- denaturării rezultatelor auditului efectuat;
- prezentării datelor eronate atât CC, cât și altor autorități;
- încălcării prevederilor referitoare la obligațiile și incompatibilitățile prevăzute în Legea nr. 158/2008, în Codul etic al CC și în Codul de conduită a funcționarului public;
- săvârșirii de fapte care afectează prestigiul instituției;
- încălcării prevederilor Legii nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale.

În practică, ultimul raport al CC audiat în plenul Parlamentului a fost Raportul asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și a patrimoniului public în anul 2017.²³

În ceea ce privește auditul extern, acesta a fost exercitat în privința rapoartelor financiare ale CC pentru anii 2016²⁴, 2017²⁵ și 2018²⁶. Este necesară întreprinderea tuturor măsurilor necesare asigurării auditului extern al rapoartelor financiare ale CC pentru anii 2019 și 2020.

Din cele raportate de CC pentru anul 2019, instituția a realizat un șir de acțiuni în vederea implementării recomandărilor care i s-au adresat, cum ar fi:²⁷

- a fost angajat auditorul intern, care a inițiat activitatea conform Standardelor de audit intern;
- a fost modificată Politica de contabilitate a CC;
- a fost modificat Regulamentul Direcției finanțe, administrare și logistică;
- au fost reconciliate diferențele istorice dintre datele sistemului informațional al Serviciului Fiscal de Stat și al CC, cu operarea corectărilor de rigoare;
- a fost desfășurată instruirea angajaților responsabili de completarea foilor de parcurs pentru autoturisme privind reglementările de rigoare;
- a fost asigurată funcționalitatea sistemului informațional de evidență contabilă și mentenanța acestuia, prin semnarea garanției continuității relațiilor contractuale și de transmitere a dreptului de gestionare a accesului utilizatorului, în cazul încetării relațiilor contractuale.

De altfel, sunt de remarcat eforturile raportate de CC în asigurarea controlului intern al calității activității de audit.²⁸ Astfel, în acest sens, în anul 2019, a fost înființat Serviciul control al calității. Misiunea Serviciului constă în analiza și evaluarea sistemului de control al calității activității de audit, presupunând revizuirea calității unor misiuni de audit finalizate. Scopul constă în asigurarea că politicile și procedurile de control al calității sunt relevante, adecvate, funcționează eficient și sunt respectate în practică, atingând obiectivele stabilite. Revizuirea este menită să contribuie la identificarea oportunităților în îmbunătățirea calității și impactului auditului. În anul 2019, au fost efectuate 5 misiuni de revizuire. Rezultatele au demonstrat existența anumitor deficiențe, determinate în special de insuficiența resurselor de audit (umane și de timp). La fel, în anul 2019, cu suportul experților Oficiului Național de Audit al Suediei, CC a

²³ Hotărârea Parlamentului nr. 252 din 16.11.2018 privind Raportul anual 2017 al Curții de Conturi asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare și a patrimoniului public.

²⁴ Raportul de audit asupra rapoartelor financiare ale CC pentru anul 2016, <http://www.ccrm.md/storage/upload/reports/postari/165/pdf/500f249179719b80d24bd0dee9620561.pdf>

²⁵ Raportul de audit asupra rapoartelor financiare ale CC pentru anul 2017, <http://www.ccrm.md/storage/upload/reports/postari/176/pdf/5d25ebbf9f10c34f0e9602b1e396cb6f.pdf>,

²⁶ Raportul de audit asupra rapoartelor financiare ale CC pentru anul 2018, <http://www.ccrm.md/storage/upload/reports/postari/177/pdf/d1c4a9e83e26e70a0deb0dfb7456ec30.pdf>

²⁷ Curtea de Conturi, Raportul de activitate 2019, p. 10.

²⁸ Curtea de Conturi, Raportul de activitate 2019, p. 23-24.

efectuat autoevaluarea sistemului de control al calității. Evaluarea a constat în examinarea elementelor sistemului de control al calității potrivit considerațiilor ISQC-16 și potrivit considerațiilor suplimentare pentru sectorul public specificate în ISSAI 1407. Urmare a acestui exercițiu, s-a constatat că, în general, CC:

- aplică proceduri pentru respectarea cerințelor etice relevante;
- are implementate proceduri pentru acceptarea angajamentelor;
- asigură activitatea sa cu resurse;
- monitorizează sistemul de control al calității;
- implementează activitățile de supervizare și de revizuire a activității de audit, fiind aplicate mai multe niveluri de control.

În anul 2019, s-a încercat impulsivitatea controlului parlamentar în domeniu prin înființarea Comisiei permanente parlamentare de control al finanțelor publice²⁹, care are ca obiect de activitate³⁰:

- asigurarea cadrului legal privind auditul public extern;
- asigurarea organizării și funcționării CC;
- examinarea și audierea rapoartelor anuale și de audit ale CC și ale entităților auditate;
- audierea raportului anual asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public;
- examinarea rapoartelor anuale ale Guvernului privind executarea bugetului de stat, a bugetului asigurărilor sociale de stat și a fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală;
- examinarea raportului anual al Consiliului Concurenței privind ajutoarele de stat acordate în Republica Moldova, în partea ce ține de eficiența utilizării banului public;
- organizarea și controlul examinării petițiilor și audienței cetățenilor cu privire la auditul public extern și modul de formare și utilizare a patrimoniului public;
- controlul parlamentar asupra activității sectorului bugetar;
- controlul parlamentar asupra activității autorităților administrației publice centrale, locale și a altor entități supuse auditului public extern în vederea aplicării legislației privind modul de formare și întrebuințare a finanțelor publice și patrimoniului public;
- executarea hotărârilor și adreselor Curții Constituționale în domeniu;
- anunțarea și organizarea concursului public pentru funcția de președinte al CC;
- propunerea către Președintele Parlamentului a candidaturii președintelui CC, în baza rezultatelor concursului public;
- propunerea spre aprobare plenului Parlamentului a candidaturilor membrilor CC, în baza propunerilor președintelui CC.

Comisia parlamentară de profil a devenit mai activă în anul 2020, însă nu suficient de vizibilă. Este necesară sporirea, prin toate mijloacele disponibile, a vizibilității comisiei parlamentare de profil, utilitatea acesteia fiind de necontestat.

Dl Anatolie Donciu nu a știut să răspundă la întrebarea cât de mult contribuie comisia parlamentară de profil în asigurarea unei instituții supreme de audit responsabile. Și PA a evitat să răspundă la această întrebare, iar ANI a apreciat această contribuție ca una redusă. În același sens sunt și aprecierile privind plenul Parlamentului. ANI nu a știut să dea vreo apreciere, iar PA a răspuns că plenul Parlamentului reușește să responsabilizeze CC în mică măsură, de aceeași

²⁹ Comisia a fost înființată prin modificarea Hotărârii Parlamentului nr. 37 din 08.06.2019 privind înființarea comisiilor permanente ale Parlamentului și componența lor numerică, operată prin Hotărârea Parlamentului nr. 49 din 18.06.2019. Componența nominală a Comisiei este aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 151 din 29.11.2019 privind aprobarea componenței nominale a comisiilor permanente ale Parlamentului.

³⁰ Hotărârea Parlamentului nr. 72 din 29.11.2019 privind domeniile de activitate ale comisiilor permanente ale Parlamentului.

opinie fiind și dl Anatolie Donciu. În opinia celui din urmă interviuat, atât timp cât numirea (procedurile și modalitatea de desemnare) conducerii și membrilor CC este una defectuoasă, afectată de interes de ordin politic și, de ce nu, personal, Parlamentul nu responsabilizează și nici nu este în stare să responsabilizeze în măsura cuvenită demnitarii CC.

Evident, comisia parlamentară nu poate substitui plenul Parlamentului în audierea rapoartelor prezentate de CC. Potrivit dlui Igor Munteanu, președintele Parlamentului ignoră solicitările în acest sens ale comisiei parlamentare de profil. Este imperativă audierea, în plenul Parlamentului, în condițiile legii, a rapoartelor CC. Parlamentul nu poate responsabiliza atât timp cât nu servește drept model de responsabilitate instituțională.

5. Transparență

În conformitate cu art. 10 din Legea nr. 260/2017, în ceea ce privește obligația legală de a informa publicul, CC oferă informațiile publice privind activitatea sa prin:

- prezentarea de rapoarte Parlamentului și publicarea lor în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, în cazurile prevăzute de lege;
- publicarea rapoartelor pe pagina sa web oficială în cazurile prevăzute de lege, precum și în alte surse de informare electronice;
- conferințe de presă și alte forme de informare a publicului;
- publicarea comunicatelor de presă și a oricăror altor informații, cu excepția informațiilor și materialelor care conțin secret de stat, secret comercial sau alt secret protejat prin lege;
- supunerea situațiilor sale financiare auditului extern și publicarea raportului de audit extern pe pagina sa web oficială.

În condițiile art. 14 alineatele (4)-(5) din legea citată, ședințele CC sunt publice. Președintele CC poate dispune desfășurarea ședințelor închise, pentru păstrarea secretului de stat, comercial sau a altui secret protejat prin lege.

Este de remarcat că CC conștientizează importanța transparenței instituționale, dispunând și de un document de politici în acest sens, dar și reglementări speciale – Strategia de comunicare a Curții de Conturi a Republicii Moldova pentru perioada 2016-2020, aprobat prin Hotărârea CC nr. 13 din 12.05.2016, și Manualul de identitate vizuală a Curții de Conturi a Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea CC nr. 17 din 26.04.2017.

CC informează publicul referitor la activitatea sa, preponderent, prin pagina sa web oficială, care, în linii generale corespunde standardelor. Hotărârea Guvernului nr. 188/2012 privind paginile oficiale ale autorităților administrației publice în rețeaua Internet nu este obligatorie pentru CC, însă pagina web a instituției se înscrie în spiritul exigențelor, conținând informații utile, și anume:

Informații despre CC	Mesajul Președintelui Misiune și rol Activitatea CC Organizare (structură și organigramă) Prezentarea membrilor CC Istoricul CC Cadrul legal privind CC
Cadrul legal relevant activității CC	Acte internaționale Legi Strategii și coduri Standarde

	Manuale Ghiduri Metodologii Regulamente Altele
Publicații	Hotărâri și Rapoarte Rapoarte anuale Rapoarte specializate Buletin informativ Revista CC
Dezvoltare instituțională	Proiectele de cooperare cu Oficiul Național de Audit al Suediei (anii 2007-2017) Proiectul „Dezvoltare strategică a Curții de Conturi a Republicii Moldova”, finanțat din contul Grantului acordat de Banca Mondială (anii 2007-2011) Proiectul Twinning „Consolidarea și întărirea auditului public extern în Republica Moldova” Programul de suport al UE pentru reformele politicii finanțelor publice
Colaborare	Colaborare internațională (INTOSAI, EUROSAI, AISCCUF, Consiliul conducătorilor OSCF din statele membre ale CSI) Acorduri internaționale Cooperare națională (Consiliul de cooperare CCRM – organele de drept, Consiliul consultativ) Acorduri de cooperare
Biroul de presă	Noutăți și comunicate Anunțuri pentru presă Arhiva video ședințe Mass-media despre CC Studii și analize Galerie foto Biblioteca audiovizuală Contacte pentru presă Alte activități
Transparență	Program de activitate Orarul ședințelor Zile de audiență Declarații Registrul riscurilor Autoevaluarea integrității Achiziții publice (grupul de lucru, planul de achiziții, informație utilă, achiziții în derulare) Funcții vacante (funcții vacante, informații utile) Anunțuri Executarea bugetului Rapoarte de audit extern

Pagina oficială web a CC ar putea fi completată cu date privind:

- personalul și politica de personal (numărul și descrierea personalului, procedurile aplicabile recrutării, cerințele de calificare necesare pentru a candida la funcțiile vacante);
- vizitele oficiale și deplasările de serviciu ale conducătorilor;
- planificarea și executarea bugetelor de către CC (începând cu anul 2014, inclusiv, informația nu este actualizată);

- statistica oficială și indicatorii de bază din domeniul de activitate al CC.

Evident, că o parte din aceste informații devin publice cu diferite ocazii. De exemplu, cerințele de calificare necesare pentru a candida la funcțiile vacante se conțin în anunțurile de organizare a concursurilor, iar statistica oficială și indicatorii de bază din domeniul de activitate – în rapoartele anuale de activitate. Totuși, pentru comoditatea publicului, dar și în vederea sporirii accesibilității instituției, un minim de informații în acest sens ar trebui să se regăsească nemijlocit pe pagina web, fără ca cei interesați să trebuiască să le spicuiască din diferite documente.

Nu este suficient dezvoltat modulul anticorupție. Pagina web nu conține decât informații privind Linia anticorupție și Raportul de autoevaluare a integrității (anul 2016). Pagina web ar putea fi completată cu informații privind:

- persoană responsabilă;
- dacă a fost dezvoltat Planul de integritate și rapoartele cu privire la implementarea Planului de integritate;
- rapoarte privind implementarea Strategiei naționale de integritate și anticorupție pentru anii 2017-2020, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 56/2017.

Deși cade sub incidența Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, CC nu a dezvoltat un compartiment dedicat transparenței decizionale. Chiar dacă CC, pornind de la specificul instituțional, elaborează mai puține proiecte de decizii care ar trebui să fie supuse consultărilor publice, un compartiment dedicat transparenței decizionale ar fi util. Acesta ar putea să conțină:

- programele anuale de elaborare a proiectelor de acte normative, cu indicarea proiectelor care urmează a fi supuse consultării publice;
- regulile interne de organizare a procedurilor de consultare publică în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor;
- datele de contact ale persoanelor responsabile de proiecte, inclusiv de recepționarea și examinarea recomandărilor parvenite asupra acestor proiecte (numele și prenumele, numărul de telefon, adresa electronică);
- anunțurile privind inițierea elaborării proiectului și organizarea consultării publice;
- proiectele elaborate și materialele aferente acestora;
- rezultatele consultării publice (procese-verbale ale întrunirilor publice consultative, sinteza recomandărilor);
- deciziile adoptate;
- raportul anual al autorității publice cu privire la transparența în procesul decizional.

Totuși, este de remarcat că activitatea CC, în general, este una transparentă. În opinia agențiilor anticorupție, CC asigură multă și suficientă transparență. Potrivit ANI, pagina web oficială a CC este destul de informativă și prietenoasă, ședințele Plenului CC fiind publice. Și dl Igor Munteanu consideră că CC asigură multă transparență. Totuși, este de remarcat că, potrivit Studiului de evaluare a impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție – Moldova 2017, 26% din respondenți consideră CC o instituție cu transparență redusă. Iar, potrivit Studiului de evaluare a impactului Strategiei naționale de integritate și anticorupție – Moldova 2019, consideră CC o instituție cu transparență redusă 27% din respondenți. În opinia dlui Anatolie Donciu, percepția privind transparența redusă a CC este alimentată de faptul că, în pofida ședințelor publice ale CC, presa (televiziunea, radioul, rețele de socializare, media scrisă etc.) practic nu reflectă activitatea CC. De altfel, nici conducerea CC nu mediatizează mai pe larg activitatea instituției.

6. Eficiență

Legea nr. 260/2017, prin prevederi ale art. 32, oferă drepturi CC, care ar trebui s-o facă eficientă în realizarea misiunii.

Astfel, CC este obligată să efectueze anual auditul financiar al:

- raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat în anul bugetar încheiat;
- raportului Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat în anul bugetar încheiat;
- raportului Guvernului privind executarea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală în anul bugetar încheiat;
- rapoartelor ministerelor privind executarea bugetelor în anul bugetar încheiat.

CC are dreptul:

- de a verifica toate activitățile financiare și administrative, alte activități, programele și proiectele gestionate de către entitățile auditate, inclusiv procesul de vânzare, de privatizare sau concesionare a activelor și veniturilor obținute din acestea;
- de a audita utilizarea resurselor financiare publice de către orice beneficiar, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, precum și de către partidele politice;
- de a efectua auditul financiar la toate instituțiile publice, inclusiv la instituțiile și autoritățile publice la autogestiune, precum și la autoritățile publice centrale de reglementare;
- de a efectua auditul financiar la întreprinderi de stat și municipale, la societățile comerciale al căror capital social aparține în întregime statului sau unității administrativ-teritoriale, precum și la societățile comerciale în care statul, unitățile administrativ-teritoriale, întreprinderile de stat și municipale dețin, fiecare separat sau împreună, cel puțin jumătate din capitalul social.

De asemenea, CC are dreptul să efectueze auditul:

- utilizării resurselor financiare publice alocate unei instituții sau organizații;
- gestionării patrimoniului public și al performanței în cadrul concesiunilor;
- împrumuturilor, creditelor și datoriilor garantate de către entitățile din sectorul public.

În scopul exercitării mandatului, inclusiv al planificării misiunilor de audit și evaluării riscurilor de fraudă și eroare în procesul de administrare finanțelor și patrimoniului public, CC are acces neîngrădit, direct și liber, în timp util, la informațiile digitalizate, bazele de date necesare exercitării corespunzătoare a atribuțiilor legale.

În temeiul art. 33 alin. (2) din Legea nr. 260/2017, dacă în procesul de audit se constată abateri de la prevederile legislației, acestea, precum și cauzele care au determinat producerea unor prejudicii, se comunică entității auditate, care este obligată să ia măsuri pentru recuperarea prejudiciului constatat.

În general, potrivit prevederilor art. 36 din legea citată, entitățile auditate au dreptul:

- să cunoască scopul auditului;
- să primească de la auditorul public informația despre cerințele actelor normative în vigoare referitoare la efectuarea auditului public;
- să primească de la auditorul public recomandări privind excluderea situațiilor și cauzelor ce au determinat apariția neregulilor constatate;

- să prezinte comentarii la proiectul de raport al auditorului și să propună modificări și completări la acesta.

Entitățile auditate sunt obligate:

- să asigure accesul auditorilor publici pe teritoriul lor, în sediile sau în alte localuri ale lor și să le creeze condiții de lucru adecvate;
- să prezinte, la cererea auditorului public, actele, documentele, informațiile și bazele de date necesare într-un termen rezonabil, care nu va depăși limita stabilită de auditor;
- să prezinte, la cererea auditorului public, explicații verbale și scrise;
- să prezinte, în termen de până la 15 zile lucrătoare, comentariile (explicațiile), în scris, asupra proiectului de raport al auditorului, în care își vor exprima acordul sau dezacordul față de constatările și concluziile formulate de către auditorul public.

Neexecutarea acestor obligații se sancționează în temeiul Codului contravențional, o altă pârghie constituind dreptul președintelui CC de a informa Parlamentul, Președintele Republicii Moldova, Guvernul sau organul deliberativ al administrației publice locale despre neasigurarea îndeplinirii acestor obligații de către conducerea entității auditate.

Legea nr. 260/2017 stabilește și un cadru de colaborare cu autoritățile, instituțiile publice, inclusiv organele de drept. Astfel, CC trebuie să sesizeze organele de drept despre depistarea încălcărilor a căror constatare și examinare țin de competența acestora. În scopul exercitării atribuțiilor sale, CC este în drept să solicite informații și să utilizeze materialele întocmite de către alte autorități/instituții publice, iar acestea sunt obligate să le prezinte la prima cerere în cazurile în care nu se încalcă garanțiile respectării drepturilor procesuale ale subiecților și alte garanții prevăzute de legislație.

De asemenea, CC poate urmări felul în care sunt implementate recomandările auditului. Astfel, entitățile auditate și alte instituții vizate sunt obligate să raporteze despre implementarea recomandărilor sau despre motivele pentru care acestea nu au fost implementate. CC trebuie să stabilească termene concrete de raportare privind implementarea recomandărilor în funcție de complexitatea măsurilor ce urmează a fi luate întru implementarea acestora. CC este obligată să asigure monitorizarea implementării recomandărilor.

Potrivit Raportului de activitate a CC pentru anul 2019³¹, nivelul de implementare a recomandărilor de către autoritățile publice centrale este de circa 56,8%:

- Ministerul Afacerilor Interne – 65%;
- Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene – 88%;
- Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului – 26%;
- Ministerul Apărării – 27%;
- Ministerul Economiei și Infrastructurii – 67%;
- Ministerul Educației, Culturii și Cercetării – 34%;
- Ministerul Finanțelor – 55%;
- Ministerul Justiției – 42%;
- Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale – 69%.

În general, impactul auditului public extern constituie o preocupare a CC. Potrivit instituției, urmare a misiunilor de audit realizate în anul 2019, s-a reușit:³²

³¹ Curtea de Conturi, Raportul de activitate 2019, p. 21.

³² Curtea de Conturi, Raportul anual asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și a patrimoniului public - 2019, p. 38,
<http://www.ccrm.md/storage/upload/reports/postari/187/pdf/51c3efa462781b1d96da4ec5310e9acc.pdf>.

- înregistrarea în evidența contabilă a terenurilor în valoare de cca 410,4 milioane MDL (6339,4 ha);
- contabilizarea cotei statului în capitalul social al entităților gestionate, în valoare de cca 120,8 milioane MDL;
- contabilizarea corespunzătoare a activelor materiale în valoare de circa 262,8 milioane MDL (299 de bunuri imobile);
- efectuarea corectărilor în evidența contabilă în valoare de peste 94,4 milioane MDL.

CC, în condițiile art. 34 lit. d) din Legea integrității, nr. 82/2017, deține atribuții de control al integrității, în special – în privința auditului public extern asupra administrării patrimoniului public, asupra modului de formare, gestionare și utilizare a resurselor bugetului de stat, inclusiv a celor alocate partidelor politice. De altfel, Legea nr. 260/2017, prin art. 31 alin. (6), prescrie obligația CC, la efectuarea tuturor tipurilor de audit, să evalueze indicatorii de fraudă și corupție. În acest sens, CC a dezvoltat prevederi speciale, aprobând, prin Hotărârea nr. 8 din 21.03.2016, Regulamentul privind procedurile aplicate în cadrul Curții de Conturi în cazul identificării/determinării de către auditori a riscului de fraudă/corupție.

Regulamentul definește fraudă și corupția, rolul și responsabilitățile privind prevenirea și detectarea fraudei/corupției, conlucrarea CC cu organele de drept responsabile de investigarea cazurilor de fraudă și corupție. De asemenea, sunt prezentate îndrumări practice în domeniile sensibile la fraudă și corupție, care includ indicatori de fraudă și corupție, cum ar fi:

- indicatori de fraudă în rapoartele financiare;
- indicatori de documente falsificate;
- indicatori în domeniul contractării și achizițiilor publice;
- indicatori aferenți activelor;
- indicatori aferenți plăților corupte;
- indicatori aferenți conflictelor de interese.

Regulamentul reglementează și procedura de documentare a probelor ce conțin elemente de fraudă/corupție și examinarea oportunității de remitere a acestora organelor de drept. În cazul în care sunt identificați indicatori de fraudă/corupție, auditorii trebuie să înainteze Direcției juridice o solicitare de acordare a asistenței juridice la fața locului, pentru obținerea deplină și corectă a probelor de audit ori pentru constatarea faptului dacă o acțiune concretă reprezintă sau poate reprezenta o încălcare a normei de drept. Direcția juridică urmează să examineze probele de audit și circumstanțele în care s-a produs încălcarea normei de drept. În cazul în care consideră că probele colectate sunt suficiente și întrunesc elementele constitutive ale fraudei/corupției, trebuie să se întreprindă, după caz, măsuri de asigurare a tuturor probelor. Direcția juridică, în comun cu echipa de audit, trebuie să întocmească la fața locului o notă în care să consemneze faptele de încălcări financiare ce presupun fraudă/corupție, cu anexarea materialelor justificative. Nota se înaintează în adresa președintelui Consiliului interdepartamental de cooperare între CC și organele de drept, solicitându-se convocarea acestuia pentru examinarea materialelor de audit ce conțin elemente de fraudă/corupție. Consiliul trebuie să examineze în cadrul ședinței materialele de audit prezentate și să se pronunțe asupra oportunității de remitere a acestora organelor de drept, decizia fiind documentată într-un proces-verbal semnat de președintele Consiliului. Procesul-verbal al ședinței Consiliului, împreună cu materialele respective, se anexează la scrisoarea de însoțire semnată de președintele CC și se remit în termen de 3 zile lucrătoare organelor de drept, după competență. Regulamentul impune auditorilor să nu includă în rapoartele de audit informațiile privind cazurile de suspiciune de fraudă/corupție, ale căror materiale au fost remise organelor de drept, iar CC să nu facă publice cazurile de suspiciune de fraudă/corupție, pentru a nu periclita desfășurarea anchetei. Direcția juridică urmează să monitorizeze examinarea materialelor remise, desfășurarea urmăririi penale demarate și deciziile adoptate de organele de drept. În cazul emiterii unei ordonanțe de refuz în pornirea urmăririi

penale de către organele de drept, Direcția juridică solicită, după caz, Procuraturii Generale verificarea legalității ordonanței emise.

Consiliul a fost instituit prin Ordinul interdepartamental (comun) nr. 205 din 11.11.2016 privind organizarea și funcționarea Consiliului interdepartamental de cooperare între Curtea de Conturi și organele de drept. Misiunea Consiliului este de a contribui la consolidarea mecanismului privind legalitatea, eficiența administrării și utilizării resurselor financiare publice și a patrimoniului public. Consiliul este un organ colegial interdepartamental, instituit de:

- CC;
- Procuratura Generală;
- Ministerul Afacerilor Interne;
- CNA;
- Serviciul de Informații și Securitate;
- Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal;
- ANI.

Este de remarcat că CC are încheiate acorduri cu toate aceste autorități, cu excepția Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.³³

Potrivit Raportului de activitate a CC pentru anul 2019³⁴, în perioada de referință, CC a remis organelor de drept 12 materiale, din care în privința a 4 cazuri au fost pornite cauze penale, în 2 cazuri a fost refuzată pornirea cauzelor penale, 6 materiale fiind în proces de examinare. Cazurile identificate de către auditori s-au referit la:

- procesul de achiziție a analogilor de insulină și a dispozitivelor medicale;
- administrarea bugetului și a patrimoniului public ale raionului Strășeni;
- procesul achizițiilor publice aferente construcției Sistemului de canalizare în satul Sipoteni din raionul Călărași;
- repartizarea, eliberarea, utilizarea și restituirea autorizațiilor multilaterale pentru transportul internațional de mărfuri (autorizații CEMT);
- gestionarea bugetului și a patrimoniului Ministerului Afacerilor Interne;
- procedurile de achiziție în cadrul Oficiului Național al Viei și Vinului;
- realizarea parteneriatului public-privat aferent modernizării și eficientizării activității filialelor Î.S. „Gările și stațiile auto”;
- procesul de vânzare-cumpărare a acțiunilor statului deținute în S.A. „Tutun-CTC”;
- procesul de privatizare a Î.S. Compania Aeriană „Air Moldova”;
- procesul de subvenționare a producătorilor agricoli;
- gestionarea mijloacelor financiare de către Comisia Electorală Centrală.

La fel, potrivit aceleași surse, din informațiile generalizate, la data întocmirii raportului, organele de drept/urmărire penală instrumentau:

- 3 cauze penale pornite în baza rapoartelor de audit din anul 2019;
- 8 cauze penale pornite în baza rapoartelor de audit din anul 2018;
- 7 cauze penale pornite în baza rapoartelor de audit din anul 2017;
- 5 cauze penale pornite în baza rapoartelor de audit din anul 2016;
- 4 cauze penale pornite în baza rapoartelor de audit din anul 2015.

În opinia agențiilor anticorupție, CC este puțin eficientă în exercitarea auditului public extern. Potrivit ANI, eficiența misiunilor de audit este departe de așteptările societății - cazuri de administrare neconformă și întrebuințare frauduloasă a resurselor financiare publice și a

³³ Curtea de Conturi, Acorduri de cooperare, <http://www.ccrm.md/acorduri-de-cooperare-1-61>.

³⁴ Curtea de Conturi, Raportul de activitate 2019, p. 52-53.

patrimoniului public sunt multe, dar cazuri de atragere la răspundere penală a persoanelor cu funcții de răspundere sunt foarte puține. În același sens sunt și opiniile exprimate de dl Anatolie Donciu. Potrivit interviuatului, în majoritatea cazurilor, CC informează organele de drept despre rezultatele auditelor, urmărind, cu orice preț, scopul ca, în baza materialelor prezentate, să fie pornită urmărirea penală și astfel să raporteze despre eficiența activității sale. De regulă, aceste cauze penale, neavând sorți de izbândă, ulterior se clasează, iar CC, care deja raportase despre „succesele” obținute, nu mai reacționează, mingea fiind pe terenul Procuraturii. Mai mult, în opnia interviuatului, sunt cazuri, când auditul defectuos generează consecințe grave, cu titlu de exemplu fiind invocat auditul realizat la Combinatul de Vinuri „Cricova” S.A. și Centrul de Business și Turism „Cricova-Vin” S.A.. Potrivit interviuatului, în acest caz, acțiunile CC au generat: pornirea ilegală a urmării penale; irosirea neîntemeiată și nejustificată a resurselor materiale și umane (ofițeri de urmărire penală, procurori, judecători, revizori, experți, etc.) în instrumentarea unui dosar penal voluminos (9 volume), finisat cu ordonanță de clasare (pe 136 de pagini) a cauzei; încălcarea flagrantă a drepturilor și libertăților presupușilor făptuitori prin arestare, deținere ilegală în detenție, constrângere și persecutare nelegitimă timp de circa 3 ani.

Potrivit agențiilor anticorupție, CC contribuie puțin la identificarea, sesizarea și sancționarea fraudelor și corupției. În opinia ANI, fenomenul corupției în Republica Moldova are un caracter sistemic și poate fi combătut doar cu concursul, efortul comun al tuturor autorităților anticorupție, organelor de urmărire penală și organizațiilor neguvernamentale relevante.

Cadrul de lucru al Consiliului de cooperare CC-organele de drept ar trebui regândit, astfel încât acesta să contribuie eficient la identificarea, sesizarea și sancționarea fraudelor și corupției. Dl Anatolie Donciu recunoaște utilitatea Consiliului de cooperare CC-organele de drept, însă acest organ, în opinia sa, este puțin eficient, capacitățile acestuia nefiind utilizate la justa valoare. Potrivit interviuatului, ședințele Consiliului au un caracter formal. La ședințe, de regulă, CC insistă asupra inițierii dosarelor penale pe marginea auditelor, evitând orice discuții privind calitatea acestora. Nici agențiile anticorupție nu consideră eficient acest organ colegial, iar dl Igor Munteanu nu a putut să-l aprecieze. Potrivit dlui Igor Munteanu, CC, în general, este suficient de eficientă. În opinia președintelui comisiei parlamentare de profil, în anul 2020, au fost operate mai multe amendamente legislative care vor spori eficiența CC. Statutul CC se va fortifica, iar posibilitatea de a responsabiliza managerii entităților auditate va spori. Astfel, procurorii vor obține posibilitatea să califice ca dovezi evidențele obținute de CC, iar auditorii publici vor obține calitatea de specialiști într-un eventual proces penal.

Recomandări

Generalizând cele constatate în cercetare, este de apreciat procesul de reformare parcurs în ultimii ani de către CC. Totuși, în mod firesc, mai multe probleme au fost reținute acestea urmând a fi tratate prin:

- promovarea unei politici potrivite de cadre care ar fideliza angajații CC, astfel diminuându-se fluctuația cadrelor;
- dezvoltarea Legii nr. 260/2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova (în continuare – Legea nr. 260/2017) cu prevederi ce țin de modul de organizare și desfășurare a concursului pentru suplinirea funcțiilor de membru al CC – procedurile de concurs previzibile, transparente și uniforme ar spori credibilitatea instituțională a CC;
- finalizarea procesului de autoevaluare a integrității prin aprobarea și implementarea unui plan intern de integritate;
- audierea, în plenul Parlamentului, în condițiile legii, a rapoartelor CC – Parlamentul nu poate responsabiliza atât timp cât nu servește drept model de responsabilitate instituțională;

- întreprinderea tuturor măsurilor necesare asigurării auditului extern al rapoartelor financiare ale CC pentru anii 2019 și 2020;
- sporirea, prin toate mijloacele disponibile, a vizibilității comisiei parlamentare de profil, utilitatea acesteia fiind de necontestat;
- dezvoltarea paginii web oficiale a CC, recomandările detaliate în acest sens conținându-se în capitolul ce ține de transparență;
- regândirea cadrului de lucru al Consiliului de cooperare CC-organele de drept, astfel încât acesta să contribuie eficient la identificarea, sesizarea și sancționarea fraudelor și corupției.